

Издаје сваког
четвртка у недељу

Цена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3.20
на по године К 1.80
на четврт. год. К —.80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 ПОТ.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
цјеновнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
штају, рачунају се је-
дним.

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Срби изборници!

Средишњи Одбор српске народне самосталне странке поставиће, у договору са извршним одборима наше странке по свој земљи, у српским котаревима кандидате Србе самосталце. У котаревима, гдје не могу проћи Срби, јер су мањина, препоручиће оне Хрвате, који су чланови српско-хрватске коалиције. Све то биће објављено у овом листу. Не обећавајте стога ником свога гласа, не вежите се ни за нога, док вам не буде препоручен у овом вашем листу.

Ви, који читате лист, обавјешћујте и друге изборнике, нека не обећавају ником ништа и нека буду спремни да пођу на биралиште и гласају за кандидате, који ће вам бити овдје у листу препоручени.

Сељачко поштење.

Опет је наш сељак показао једном, колика је његова несебичност, какво је поштење његово, кад се ради о ствари целог народа и земље. И опет, ево, поносито дижемо главу ми који смо увек писали и говорили да у нашег сељака има погрешака, као и у сваког човека, али да има и лепих страна толико у његовој души ратарској, да би се многи и многи, који преко рамена на тежака гледају, имали чему научити од њега. А покуњени су они који су говорили и хвалисали се, како ће ратар гласати и за своју смрт, пружиш ли му литру ракије или вина, опростиш ли му какву глобу, обећаш ли му какву цесту, почистиш ли га руковањем или дадеш ли му коју круну.

Ово што ћемо испричати, а чему се толико радујемо, догодило се у Славонији. У селу Тиборјанцима изборног котара Валпово изгорела је кућа и све стање ратарима Јози и Фабијану Сучићу. Како се из имена види, они су Хрвати. Људи у невољи замоле грофа свог Нормана и богаташа милионара барона Гутмана за помоћ. Гроф даде сваком цигље, а Гутман гвожђе за градњу куће.

Кад су дошли да дигну гвожђе, рекне им чиновник Гутманов Смит, да ће морати свани дати 100 К за гвожђе, ако не гласају код избора за Гутманова кандидата.

Чим то чуше погорелци, они, без и мало размислања, рекоше да свога гласа не продају за 100 К гвожђа по ту цену неће и траже своје молбе натраг.

Чиновник им на то поцепа молбе, а они поносно одоше у своје село.

Кад су њихови сељаци чули, шта се догодило и како ратари њихови не хтедоше продати барону милионару свој поштени глас, који треба отаџбини у овој тешкој борби с мађаронима, развеселише се врло и разиграше им се срца. *Цело село одлучи се да помогне погорелој честитој својој браћи. Сложе се и један даде и набави ово, други оно, и браћа Сучићи добише све што им треба у часу.*

Истина, поштење се скупо плаћа. Али прода ли се једном, онда се више нема шта продавати. Јесте ли видели женско чељаде које је поштење изгубило: Како га свако шорка, вређа, ћушка и ништа за њ не даје, како му је цена мала? А како је прва цена скупа била!

Тако је и с народом. Можемо ми бити и сиромашни, и потиштени, без права. Али док је поштења у грудима нашим дотле ништа изгубљено није, сваки час све добити можемо. Јер о њега ће се сломити и сила нашег непријатеља; он ће се оклизнути и слатка, ласкава реч његова, обећања пуна; пред њим ће у прашину пасти и издајнички сребрењаци Јудини.

Народ без поштења у политици, у борби за права своје отаџбине и права своја, раван је женску чељадету без стида и образа — блудници. И непријатељи наши хоће да блудницу од нас начине, јер знаду да се са блудницом све може. Али варају се ето, варају се код оних, код којих су поуздано на успех рачунали, руке већ трљали од радости, док им је слина унапрво на уста цурила. Варају се код ратара наших. Браћа Сучићи, погорелци, људи у тешкој невољи, показали су им што је поштење човека сиремака. Они су их поучили да се до столица посланичких не долази куповањем душа, одузимањем поштења народног,

Чувајте и остављајте свани број овога листа, јер ће вам требати и послвије, да га читате.

ван да љубав и поверење народно на њих износи прве људе у народу и више ништа, јер томе ништа ни равно није.

И зато ће у валповачком котару победити честити и сиромашни напредњак новинар д-р Иван Лорковић, који је и до сад тамо двапут победио, а не трговци душама и поштењем народним, па макар им милионар Гутман сасуо у џепове полак милиона својих.

А то је заслуга онаких као Сучићи што су. Кликнимо стога сви: Живели честити ратари Сучићи, живело поштење сељачко! А.

Избори.

Народне скупштине.

У недељу 11. о. м. одржао је кандидат коалиције др. Вадај у Н. Градишци скупштину. На скупштину су дошли из Загреба Буце Будисављевић и д-р Срђа Будисављевић. Народ се изјавио опет да ће гласовати за коалицију.

Уредник „Рокрета“ Већеслав Вилдер кандидира као коалиционаш у котару нашичком против бившег бана грофа Теодора Пејачевића. Сазвао је две скупштине у Феричанцима и Ораховици у недељу, али их је власт забранила. Он је онда сазвао поузданичке састанке, но дошли су оружници и растерали их.

Мисли влада да ће јој помоћи насиље и бајонети оружнички. Народ баш из тога види ко му је пријатељ. Јер влада која жели добро народу не разгони народа и не забрањује му састанака.

Владини кандидати.

Колико се за сад зна, кандидираће у име владе у *вировитичком котару* др. Франо Спевец, стари мађарон, који је за Рауха заједно с Франком саставио чувени предлог министру Векерлу. По том предлогу дошли би на владу франковци, и гоњење Срба би још већма требало појачати.

У *слуњском или брлошком* котару кандидираће оделни предстојник Раухов Славко Аранички, вешатељ Срба, због кога је и дошло до расцепа између коалиције и бана.

У *шисаровинском* котару кандидираће Жидов Едо Франк, који цела живота није друго радио, до блатио Србе и Хрвате по пештанским и бечким жидовским новинама. Хвали се на сва уста по Загребу, како ће победити он, то јест његов спирит и круне. Али тешко те се неће угристи за језик.

У *Востајници* кандидира стари мађарон Лавослав Машег. Већ је имао и састанак са сведоком против Срба у велеиздајничкој парници Симом Турајлићем. Али Симо ће му слабо помоћи.

У *Глини* кандидира влада вараждинског адвоката дра. Буру Грубера. Ово је некад био Србин, звао се Грубор. Али одрекао се Српства и променио презиме у Грубер, само да мање српски звучи. И влада мисли да ће оваког изабрати српски народ у глињском котару.

У *Руми* кандидира влада бившег члана и посланика мађарске пучке (католичке) странке у Угарској Стеву Адамовића из Новог Сада. Овај човек који је православне вере, био је посланик мађарске католичке странке, коју воде попови католички. И сад да га бирају Срби Сремци!

У *беловарском* котару кандидира влада поджупана у пензији Јована Секулића. Уздају се да ће гласати за њега Срби сви, а уз то Хрвати који би морали, па да би прошао. Али ће их уздање преварити. Није свако ко се зове Србином пријатељ Срба. И Настић се зове Србин. Није Србин онај ко у Хрватској држи уз мађароне. То нека запамти Јован Секулић. Влада би дабогме волела, кад би сабор могла саставити из самих поджупана и престојника, јер им је кичма мекана. Али не би то било за нас добро, ми волимо људе чврсте кичме.

У *Дарувару* влада кандидира Жидова д-ра Шварца, адвоката. Да лакше прође већ је влада преместила из Дарувара престојника Павлицу, јер јој није поуздан, а метнула тамо познатог из Глине српског крвопију Милана Раданчевића, жуп. тајника.

У *Вргинмосту* влада не зна кога би избрала од два тића соколића: Гашу Девећа или Душана Слијепчевића, старе мађарончине, које је српски народ 1906. г. отпухнуо из Глине и Вргинмоста.

Који био да био, неће добре среће бити.

У *Петрињи* ће влада кандидирати канда старог мађаронског посланика жупника Вукманића.

У *Херцеговцу* биће владин кандидат беловарски Жидов Леополд Сингер.

У *Илоку* имао би бити владин кандидат архимандрит Димитрије Бранковић, а у *Иригу* архимандрит Анатолије Јанковић.

Русија.

Од великог метежа до Петра Великог (од 1605. до 1689.)

Велики метеж (од 1605—1613).

Кад је умро цар Борис Годунов 1605. већ је Димитрије лажни био у Русији и потукао Борисову војску. Борисова смрт даде му крила и он ускоро освоји и Москву, а прије преко својих људи издајнички убије Борисову удовицу и сина, који је био проглашен за очева насљедника. Но није дуго царевао Димитрије.

Уз њега су били католици Пољаци, оженио се католикињом и стао вријеђати руске наваде и обичаје. Није му помогло ни то што је био благ, добар народу и сиротињи. Народ стао сумњати у њега. То употријебе бољари, који су били незадовољни с њим и нерадо служили једног простог калуђера, који се начинио царски син. Кнез Василије Шујски 17. маја 1606. у друштву с другим бољарима убије Димитрија и он буде изабран за цара.

Народ је мрзио бољаре, јер су га гулили и сисали као пијавице. Шујског брзо омрзну. То употријебе неки људи и разгласе, да Шујски није убио Димитрија, већ да је овај побјегао у Пољску. Чим се то чуло, народ се опет побуни на све стране и пристане уз новог лажног Димитрија, коме је право презиме било Богданов.

Настане један страшни неред у Русији. Уз овог другог лажног Димитрија прогласи се и неки козак Петар за сина покојног цара Теодора и скупипристаша. На све стране се тукло, грабило, палило, пљачкало. Настало једно ужасно безвлашће.

У то бољари понуде сину пољског краља Владиславу круну, само да се ријеше лажног Димитрија, коме Шујски није могао ништа.

Пољска војска уђе у Русију, потуче војску Шујског и другог лажног Димитрија, који буде убијен. А Петар је био убијен још прије. Бољари се закуну на вијерност Владиславу.

Али ни Пољаци дуго не остадоше господари у Русији. Они као католици узеше вријеђати руске светиње. Пуцали су у иконе у црквама, на крстове на торњевима црквеним. Гласи о томе разносили се по Русији.

1610. године опсједну Пољаци с војском од 30.000 најбогатији и најславнији манастир у Русији, тако звану Св. Тројичку Лавру св. Сергија. Хтјели су да опљачкају ту руску светињу. Али 3.000 калуђера и сељака 16 мјесеци бранише јуначки манастир, пошто су се заклели страшним клетвама да га живи неће предати. Ово јунаштво још више охрабри срца руска. Многи честити бољари и градови руски стану се договарати како ће ослободити Русију од туђинаца. Писма и поруке летјеле су од града до града. Нарочито су палиле руска срца молбе и писма опсједнутих калуђера, која су они тајно слали по свој Русији.

Први се дигне стари славни град руски Новгород, ком је на челу био велики родољуб, честити човјек месар Козма (Кузман) Мињин Сухоруки. Кад је 1611. у октобру дошло писмо из опсједнутог манастира, скупипо се народ сав у цркву св. Спаса и ван ње, да га чује. Кад је из цркве изишао Мињин, проговорио је

народу: — *Људи православни, нећемо жалити живота, не само живота: домове своје продаћемо, жене и дјецу своју заложит ćemo! О великом дјелу се ради! Ја знам, дигнемо ли се само ми, многи градови пристаће уза нас и избавићемо се од туђинаца.*

Народ се дигао листом и давао све што је имао за ратни трошак. Први Мињин дао је новца, скупопјене украсе своје жене, па чак и сребро, злато и камење драго са својих кућних икона. За њим се повели и други. Војска је била опремљена. За војводу изабери честитог бољара кнеза Пожарског. Уз Новгород пристану и други градови и пошаљу војске и новаца. Мињин буде изабран за благајника све војске. Одушевљена војска најприје ослободи опсађени манастир, потуче Пољаке у пољу, па их онда опсједне у Москви. Бранили су се јуначки, јели су траву, псе, мишеве и убијене људе, али кад је свега нестало, предаду се 1612. године у септембру.

Пољаци измакну из Русије. Русија буде ослобођена 1612. Ослободио је Русију народ, сељак и варошанин. Племство се понијело срамотно. Послије равних 200 година, 1812. године, кад је сва Европа са Наполеоном, царем француским ударила на Русију, опет је Русију избавио народ, мали човјек, поновило се исто оно из 1612. године. Велики метеж завршио се. Сад је ваљало бирати новог цара и увести ред у земљи, залијечити небројене кржаве отворене ране, које је Русији задало 7 година метежа и безвлашћа.

6.

Из плачних долина.

III.

Ко то плаче тако касно,
Ко то јеца тако гласно,
Кажите ми поља моја,
Кажите ми моје горе?
Поноћ ћути . . . земља ћути,
Ћуте горе не говоре.

Да л' су црне ноћне тице,
Ноћне тице злослутнице,
Кажите ми поља моја
Ко то кроз ноћ тако јеца?
Нису тице злослутнице,
То су моја дивна деца!

То су моја дивна деца,
Пуна зноја, пуна блага,
Што у дугој црној ноћи
Оплакују црне дане:
Они теку, они раде,
Готоване да исхране!

IV.

Пала слана... Ето Митровдана,
Моја њива још непоорана,
Тако јако... А сећам се лане,
Све сам био саор'о до слане.

Спрега јака: ја и два јунака
И два плуга оба гвоздењака,
Они раде, а ја их соколим,
А у себи тихо Бога молим.

Лане тако... а јако да знате:
Узеше ми синке у солдате,
Оба сина оба моја крила,
Плачи њиво, весела ми била.

Милорад М. Петровић.

Избор у Ердевику.

Како је српски народно-црквени сабор уништио ради незаконитости избор ердевички, то је расписан нови избор, који ће бити 22. овог мјесеца. Бира се свјетовни и свећенички кандидат.

Срби самосталци, сви дођите на избор и гласајте за самосталске кандидате. Задњи пут није дошло на избор 13 наших изборника.

Немојте да се то понови.

Шта се збива у нас и у свијету.

Пријатеље, који су нам још увијек, поред свију наших молба, дужни претплату, молимо поново да подмире дуг.

За „Српско Коло“ послали су нам Ђуро Југовић, трговац из Земуна 5 К (за 2 претпл.); Василије Стојановић, парох из Куљана 9 К (3 претпл.); Гајо Лончар, парох из Перјасице 5 К 60 ф. (4 претпл.); Стојан Савић, парох из Бјелопоља 6 К 40 фил. (пр.); Душан Милановић, парох из Срп. Капеле 3 К 20 (2 пр.); Никола Милојевић, капелан из Бјеловара 2 К 60 ф. (2 прет.); Миле Покрајац из В. Грђевца 6 К 40 ф. (2 прет.); Никола Милић, парох из Стипана 4 К 32 ф. (4 прет.); Љубомир Милојков из Гада 1 К 60 ф. (1 прет.); Јован Витас, учитељ из Наудовца 3 К 20 ф. (2 прет.); Гајо Тривановић, учитељ из М. Градца 13 К 68 ф. (10 прет.); Милош Ковачевић из Копривнице 16 К (скупљено код освећења његове куће); Петар Вучковић, учитељ из Имсова села 3 К (2 прет.); Миле Дерета, учитељ из Дрлача 10 К; Васо Мајсторовић из Дузлука 17 К 60; Фирмилијан Трошић из Г. Средица 1 К (1 прет.); Милош Здјелар, учитељ из Г. Полоја 1 К 20 ф. (1 пр.); Михајло Поткрајац, ратар из Г. Скрада 1 К 60 ф. (1 прет.); Илија Јовановић из Купинова

1 К (1 прет.); Лазар Келић из Јасеновца 6 К 40 ф. (4 прет.).

Како се види, пријатељи наши заузимају се за лист. Ми им много захваљујемо и молимо све пријатеље народне просвјете и слободе, да се заузимају за проширење овог листа ратарског.

Купи потписе. Глински предстојник Кангрга, како смо обавијештени, купи по котару потписе за владина кандидата Грубера (прије Грубора). Хвата људе на путу и довлачи у уред, или трчи по селима и моли, пријети, како коме, да потпишу своју срамоту. Господин поглавити мисли да ће му Срби својом срамотом помоћи да што брже постане већи господин, тајник жупанијски или шта.

Упозоравамо све Србе, да не дају потписа. Предстојник ће бити тужен због преступка закона о слободи избора због оног што је досад већ учинио, јер забрањено је законом то што он ради. Казни се затвором од 1 до 3 мјесеца.

Сад му није ћирилица велеиздајничка. Одјелни престојник правосуђа Араницки дао је ћирилицу за Рауха прогласити за велеиздајничко писмо. Његов Акурти предложио је на вјешала Србе, који су штовали ћирилицу, а његов суд осудио је 30 Срба од 5 до 12 година робије и због ћирилице.

Сад Араницки хоће да кандидује за сабор у Брлогу или Слуњу и пише писма људима — чуј народе — велеиздајничком ћирилицом. Кад треба улагати се Србима, кад их треба за нос вући, да дође господин у Загребу у сабор, онда је добра ћирилица, онда није писмо велеиздајничко, онда се њоме служи и Араницки, који је пред неколико мјесеци хтио вјешати Србе ради ње.

Али вуку у овчијој кожи неће ништа помоћи. Познамо се предобро, јер нам још нису зарасле ране од вучијих уједа. На плећима српског народа неће се један Араницки попети у сабор, па ма стопут био „пресвијетли“, па ма му се претргле руке пишући ћирилицом.

Црногорски краљ Никола помиловао је један дио Црногораца, који су били осуђени на робију ради тобожње велике издаје и већ чамили двије године у кули „Јусовачи“. Но, најугледније Црногорце оставио је још у тамници.

Краљ Србије Петар походиће ове јесени талијанског краља, а свог пашанца у Риму. Говори се да би на повратку из Рима могао походити и нашег краља у Бечу.

Краљ Црне Горе Никола обићиће све најважније дворове у Европи, да им се представи као краљ. Најприје ће посјетити нашег краља, онда руског цара и даље редом.

Милан Рајановић обрлајтнант у нашој војсци ухваћен је у Србији на шпијунирању српске војске. Раја-

WWW.UNILIB.RS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

кових је Србин, официр у једној босанској регименти. Кад су га Србијанци ухапсили, он је крио своје име и звање, рекао да се зове Родић и да је цивил. Но касније призна све. Сад је у тамници.

Соколска слава у Бјеловару. 8. ов. мј. држао је Српски Соко у Бјеловару јавну вјежбу, на коју су дошли и Соколови српски из других мјеста. Вјежбе су испале на част и дику Бјеловарчана.

Стогодишњица варваринске побједи. У Србији славе овог мјесеца 100 година што су српски устаници под Карађорђем славно победили велику турску војску на пољу варваринском. У овом боју одликовао се славни мегданџија Јован Курсула, убивши у двобоју прије него што је почела битка на очи обје војске, по примјеру старих српских јунака, најбољег турског мегданџију. Зато ће његово име бити урезано на споменику, дигнутом борцима варваринским, на врху споменика биће његова биста од камена (тијело од појаса горе), а по његову имену прозваће се једна коњаничка пуковнија србијанска. Прослава ће бити сјајна са великим свечаностима.

Слава и вјечан споменик јунацима варваринским.

Земља прелази у мађарске руке. Једна мађарска банка купила је у Славонији за 4 милиона К имање „Мославину“. Бојати се да не насели на њега Мађаре или Швабе.

У исти мах чује се да ће Мађари купити и имање „Стражеман“ у пожешкој жупанији, велико 1000 јутара.

Ово су властeosка имања.

Србине не испуштај земље из шака. Зло је што властела продаје земљу туђинцима. Али још веће је зло кад то чини темељ нашег народа, ратар.

Непоустљиви Словенци. У главном граду наше браће Словенаца бијелој Љубљани био је неких 20 година начелник велики родољуб, и пријатељ свију Словена, па и нас Срба Иван Хрибар.

Због тога што је добар Словен, што подупире све ствари добре за свој народ и све Словене, што је ишао на словенске конгресе у Русију мрзи га австријска њемачка влада и предложила је краљу, да га сад код новог избора начелника не потврди. Краљ га није потврдио, но Словенци га изабраше поново. Тада влада распусти градско заступство и пошаље комесара да преузме управу и сад прогони Љубљанце, као што је нас прогонио Раух, што га нисмо хтели примити ни пристати уз њега.

Али Словенци не попуштају. Они су спремни да све поднесу, јер неће да ико може бити начелник у њиховој Љубљани осим онај ко је близу срцу народном.

Тако ето све владе раде против Словена, крстили се са три или пет прста. Само кад су Словени они су тим самим криви у овој држави.

Различите вијести.

Обећана земља. Пред којих двадесетак година чинила се руска Сибирија свету као нека пустош ледена где се крваво живи. Али у најновије време, откад се начини жељезница, промени се то и показа се да у Сибирији има крајева необичне плодности и богатства. Стога се у Сибирију и одсели сваке године на 700 хиљада руских сељака из европске Русије.

Тако сад пишу руске новине да је жито које су исељеници посејали у крају Сибирије, који је већ близу Великог Оцеана, близу Јапана, тако израсло, да се свет чудом чуди, као у обећаној земљи. Класови пшенице, чије је семе донесено из Русије, трипут су тако велики као у Русији. Из кукуруза, чији су клипови велики као у причи каквој што се прича, коњаник на коњу и не примећује се.

Сибирија ће за неко време бити нова Америка.

Вино. Већ болест на листу винове лозе јако је умањила изглед на бербу. Велике кише учиниле су такођер своје. Зато су поскочиле цене вина. У Загребу се за овогодишњи властелински мошт већ сада плаћа 35 К по хектолитру, а за сељачки мошт 30 К. У Далмацији су вина унапред готово сва распропада већ. У Тиролу где су виногради добро понели плаћа се за мошт по хектолитру 30 до 35 К.

У Србији су код села Раче у топличком округу нашли изворе петролеја у долини реке Коренице. Нађени су на земљишту на ком право рудокопа има министар председник Србије Никола Пашић. И баш туда би имала ићи и жељезница, којом ће се Србија везати за Јадранско море.

Српска мајка.

Најславнији пјесник српски, орао међу пјесницима српским, био је владика црногорски Петар Петровић Његуш, прозвани „Владика Раде“. А најбоље дјело његово пјесничко јест „Горски Вијенац“. Одломке из њега доносили смо и ми у овом ратарском листу.

Умро је млад од сушице. Био је не само пјесник славни, човјек велики духом, него и великог стаса као бор какав, лијепа јуначког срца и лица лијепа. Витез над витезовима.

Кад је умро, зајаукао је сав српски народ, па и његова Црна Гора. Мрки вуци, јунаци црногорски лили су сузе над његовим одром као дјеца слабашна и плачљива.

И над одар његов дошла му је и мајка Ивана, старица од близу деведесет година. Кад је угледала плачна лица око одра, окренула им се и пробесједила, како се чини да не може бесједити жена и мајка, али је могла ова мајка највећег српског пјесника, жена над људе, душе

јуначније него Југовића мајка, опјевана у народним пјесмама. Ево те њезине бесједе:

— Браћо Његоши, соколови црногорски, није то лијепо што чините, није право да плачете и кукате за владиком. Није он рођен за плакање, нити је радио за кукање. Радио је о добру, о слави, о величини имена нашега и српскога и за њим не треба плакати но га славити и гледати да идете његовијем стопама и да радите оно и онако како је он вазда препоручивао и народ учио. Престаните с плачем, плач не могу слушати.

На то се сагнула, клекла, помолила се Богу за покој душе његове, затијем је устала, пољубила крст и руку владичину говорећи:

— Слава и хвала нека је Богу и Светој Троици, која ме је даровала даром мимо све жене; ја сам била и сада сам најсрећнија мајка, кад сам вољом Божјом родила, одгојила и спремила тебе, који си био најљепши међу најљепшима, не само тијелом него и душом. Ти си се одужио свакоме твоме, одужио си се Богу и народу. Ја ваистину Божу никад за тобом нећу плакати, кад бих то учинила, не бих била твоја права мајка. *Треба да плачу и да кукају оне мајке које рађају, носе и чувају изроде, издајнике и шогани људске, а ја не.*

Опет се сагла и пољубила му руку и рекла:

— Проста ти била материнска рана. Просто ти било српско млијеко. Слава нека је Богу који ми те дао и који те тако лијепо узео, барем ће и он тамо имати што од тебе да види.

Опет се сагла и пољубила му руку.

Оваква мати и могла је родити и отхранити онаква сина. Другачија никако.

Воћарство.

Не ваља садити воћке ублизо.

При заснивању воћњака још једнако се упада у погрешку, да се воћке засађују на малом, недовољном одстојању једна од друге. То је јака погрешка, због које се доцније омета правилно развијање воћака.

Одстојање од 10 метара — кад су у питању *високе* воћке — може многоме воћару изгледати сувише велико, али ће већ после неколико година видети да то није случај, пошто се тек после неколико година види колики простор захвата добро развијена круна високих воћака.

Као пример, да узмемо јабуке. Њих треба засађивати, такође, на одстојању од 10 метара. На жалост, и данас, многи воћари засађују јабуке на недовољном одстојању од 6 метара. Као последица оваквог погрешног засађивања, наступа неправилно развијање круне. Круна, место да се развија у ширину, због недовољног простора, иде навише. Главно место где треба да се развијају плодне гранчице, премешта се, на тај на-

чин, ближе врху круне, а свакоме је воћару познато, да са тако развијене круне никада ни приближно не може добити доброг воћа, као са воћака чија је круна правилно развијена.

Кад су воћке засађене на недовољном одстојању, не могу да добијају ни довољно светлости ни довољно ваздуха; због тога, ни оплођавање код тих воћака не може да буде тако добро, као код воћака које су засађене правилно, на довољном одстојању једна од друге.

На овако погрешно засађене воћке у већој мери нападају и штеточиње. То је право легло гусеница; и кад се ту једном залегу, не истреби их лако!

Па колику тек штету наносе печурке, које се најбоље развијају на оваквим воћкама!

И кад је то све познато воћарима, зашто још једнако греше? Зашто још једнако засађују воћке на недовољном одстојању?

Само зато, што хоће на што мањем комадићу земље да засаде што већи број воћака; да од више воћака добију више плода. — Међутим, ствар је потпуно обрнута:

Правилно засађене воћке, на довољном одстојању, дају и више плода и бољи плод — зато:

Не засађујте воћке ублизо!

„Тежак“.

Остав.

*

Воће берите руком.

Из године у годину воће се у свету све више тражи. А наша земља као да је створена, да буде воћњак, те из године у годину добивамо све више пара за воће.

Много пута и сами се чудимо, зашто нам људи дају паре.

Али као што у многим пословима грешимо, грешимо и у пословању око воћа. Нарочито много грешимо при брању воћа.

Кад смо већ срећни, те имамо лепу и благородну воћку, и она је добро понела и стигла за брање, ми не умемо да је оберемо, као што људи раде, те да обрано воће добро продамо, него тако беремо, да нам готово половина рода пропадне и иструне. А и оно што нам остане и изнесемо на трг, махом је такво да често не добијемо ни половину оне цене, по коју бисмо продали воће, да смо воћку разумно брели.

Ми обично воће тресемо, и тако га беремо.

Не треба, мислим, нарочито ни да наглашавам, како ово није добро. Једино се ораси, лешници и кестенови могу овако брати. А све остало воће, које овако беремо, већим делом пропадне.

Замислите и сами, шта ће бити са зрелом карманком или водењачом, кад падне на земљу с висине од два и три метра. Ретко ће која остати здрава. А само здрав плод може се очувати и дуже време, да не иструне пре времена, и да се може изнети на трг.

А шта ће тек бити с кајсијом или бресквом, кад их зреле отресемо. То је воће и тако врло нежно и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

не може се дуго одржати. Ако се још трешењем повреди, одмах се исквари и почне трунути.

Али ми при брању воћа радимо и горе.

Најчешће узмемо какав подужи штап, или и читаву мотку, па окупимо душмански ударати по грању и млатити воће.

Колико пута тако јабука, крушка или шљива одлети по педесет и шездесет метара далеко од дрвета.

Овде не може бити ни помена о томе да добијемо добро воће, које ће се и дуже одржати и добро на тргу продати.

Али није још сва несрећа у томе. Ако једне године и упропастимо род, биће га друге године. Али ми овим млађењем воћа наносимо велику штету и самој воћки: ломимо гране и гранчице, рањавимо кору и обијамо пупољке. Тако нам друге године воћка већ неће тако добро родити, а може се и пре времена осушити.

Воће треба брати руком. Нарочито код бољих и скупљих врста ваља бити врло пажљив при брању.

Воће треба брати комад по комад, најбоље с дршчицом или петељком, па обране комаде лагано и пажљиво слагати у плиће котарице.

Треба пазити, да се не скине ни онај прашак, који је по воћу.

Само овако обрано воће може се и дуго очувати и увек и по добру цену продати.

Погреше и они који се пењу на воћку, да беру воће. Род је махом по оним ситним гранчицама, које су даље од крупних грана, те их је тешко с дрвета дохватити. А, после, често се дешавају и несреће: онај што је на воћки, опусти се или склизне с гране, или лукне грана под њим, те падне и осакати се, или и главом плати. А овим пентрањем по дрвету ломе се и гране и штети се воћка.

Воће треба брати помоћу стуба, које се подупиру, а које може лако сваки сељак направити.

Школа и читање.

II.

Како је већ речено, кад ђак на селу задњи пут каже школи „збогом“, онда то вриједи и за књигу и писмо. Кроз коју годину заборави се скоро све, што се у школи научило. Наравно, да је такав ђак забавдава ишао у школу. Но тако не смије бити, ко ишто мари за себе и себи добро жели. Школа је дала, колико је само могла у то кратко вријеме, то знање што се у школи стекло мора се текар у животу употребити, јер школа је само приправа за живот, а живот је тек школа. Не иде се у школу за то, да се човјек зна потписати, прочитати какав позив и т. д., већ је потребно *трајно* читање књига и листова за народ, тако се народ сам образује и добива користи од књига, а у држави је то већи напредак, што су начитанији и они мали службеници, који су потекли равно из народа, те су без већих школа стекли службу.

Како се то слаже, да наш тежак истиче силну жељу, да зна читати и писати, а онај који то научи, не употребљава и не усавршује то велико благо у животу, већ га пушти да пропадне? Сваки се наш сељак силно занима „што има ново“, „што књига каже“, и то је ванредно добро и похвално, што он једном чује из књига или новина, то неће брзо заборавити, он ће се тога дуго сјећати. Кад се дакле наш човјек тако занима за оно што књига каже, и има тако дивни дар памћења, није ли то онда велики гријех, што посље школе забаци књигу. Истина, има разних узрока, који већ на ђака дјелују тако, да му школа не остане у угодном спомену. Тај се немар преноси и на књигу, тим више, што наш тежак мало кад и види другу коју књигу, осим школских, које за њега нијесу бог зна како занимиве, нити тамо има, што би му за живот вриједило; па не знајући тако каквих има књига не може се код њега наравно ни пробудити жеља за читањем. Зато је дужност народних првака на селу и међу народом, да им откривају благо које се у књигама налази. Наравно, то се не може очекивати од оне сеоске интелигенције, која осим једних политичких новина ништа друго и не чита!

Онај дакле, који једном сврши школу, треба своје воље да остане и надаље у свези са школом, те ће му ваљан учитељ ићи на руку код избора и давања књига. Читатељ тежак наћи ће у правој књизи за народ много користи, што му је потребно у свакој прилици у животу. Што му је потребно у послу са опћином, котаром, судом и т. д., што треба у господарству и кућанству, ма свагдје. Наш се сељак силно занима за природне тајне и појаве, и ништа радије не слуша, као кад се о томе почне причати, при томе он казује што је још прадјед његов видио и чуо, што и опет потврђује силни дар памћења нашега народа. Даље се може у књизи наћи пјесама и приповједака, и угодне шале. Укратко може се свега наћи у књигама, но за тежака је далеко важнији поучни дио књиге, јер тамо ће наћи што му вриједи цијелог живота. Дозна рецимо нешто ново за господарство, и он покуша то на дјелу, па кад успије, тражи даље што би могао провести и научити, те ће се тако наш сељак мало по мало ослободити оног начина рада, који већ ни старима нашим није био најзгоднији, а камо ли у данашње вријеме. Колико има нашег народа, који је н. пр. ручну вршаћу машину текар видио гдје у свијету, и кад прича својима о успјешном и брзом раду такве машине, они му једва вјерују. — Или чита тежак како се може излјечити од какве лакше болести, опроба то, па кад успије, све ће село знати за тај начин лијечења, тако ће мртва слова из књиге живјети у народу и доносити му корист.

Да видимо, како је са једним таким момком, који се бавио читањем, кад оде у војништво. У војништво иде свак, и сиромаш и богаташ, али се и тамо пази колико је ко богатији знањем. Онај који зна добро читати и писати, а нешто је и из књига научио, истиче се одмах између других и он ће брзо „аванси-

рати“ (напредовати у служби). Па који се боље спрема и даровитији је, а код куће му сиротиња и мало земље, може остати у војсци, па после неког броја година пријећи у службу код којег уреда. Може из војске отићи у жандарију или финансију и т. д. Читањем се може човјек много окористити и постићи.

Рећи ће се, нема времена за читање? Има увијек. Недјељом и свецем чак и у највећем жеку рада састану се наши старији тежаци па пију и галаме, а младеж се скиће. Но нико не може рећи, да нема зими времена. Сами се сељаци туже на дуге зимске ноћи. Што је љепше и згодније, него да се зими састане тако по неколико људи, па један чита, а други слушају. Што је више друштва, то је боље и корист већи. Не прође ни једна реченица без опаске. Тако паметнији разјасне све и нехотице, а тако се и памти боље.

Па као што читају заједно, тако би људи требали и књиге наручивати заједно. Књиге и листови за народ изванредно су јефтине и самог једног не би много стојале, а камо ли у друштву. Ето напр. у „С. Колу“ има много корисног и лијепог, што треба сељаку. *Па да се рецимо сложје четири човјека из комшилука, дошло би свакога на годину 40 новч., то јест на мјесец сваког 3—4 новч.* Кад би дакле наш човјек хтио после школе бавити се читањем, онда би се лако ширила међу народом просвјета, јасно би се опажао напредак, отац не би више отимао дијете од школе. Сваки би тежак увидио корист школе и књиге, сваки би се срамио, да његово дијете не зна читати као друго, нити би оно само хтјело бити од других задње. Јер наш човјек, поготово у младим годинама, тешко подноси, кад га сматрају од других задњим. А ко не зна читати и писати, тај није за данашњи вијек, јер то се сад највише тражи.

Д. Ив.

Српски родитељи (старатељи), који желе да упуте своје ваљане баке од — 12 до 15 година, — на изучавање разних, корисних заната, осталих привредних струка, страних језика и тако даље, нека се пријаве што пре код својих месних учитеља, свештеника, или писмено управи „Друштва Привредник“ у Загребу, па ће добити одмах сва даљна нужна упутства. Исто важи и за ваљане здраве Српкињице (макар и сиромашне или без родитеља биле) које управа Привредника у српске породице склања и намешта — а преко Српских женских добротворних задруга.

Одговори уредништва.

Ђ. Вуксану у Н. Градишној. Бројеве, за које нас молите, не можемо Вам послати, јер су изашли сви до једног.

Н. Ж. у Г. Нека се они хвале са Хартмановим календарима. Узмите Ви себи српски календар. Оно што добије гдјекоји, кад ријеша загонетку, даје тај вјешти Жидов Хартман само зато да намами што више купаца за календаре који ништа не вриједе.

Свака птица своје јату,
Сваки братац своје брату.

„Српско Братство; задруга за узајамно помагање“

исплаћује не само посмртнину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „Фонд за сирочад Српског Братства“. Из тог фонда **снабђева се сирочад одјећом и путним трошком**, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, **да се одмах упишу као редовни чланови** (бар у мало коло) **у ову добротворну задругу.**

Да задруга узмогне **што више српске сирочади спремити за живот**, моли она све **имућније Србе и Српкиње**, да прилажу за дјецу сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду задружни **добротвори** (приложе бар једампут најмање **К 100**), **подупирачи** (прилажу сваке године најмање по **К 6**) или **прилагачи** (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава **Управа** (Zagreb, Писа бр. 7), па и повјереници, гдје их има.

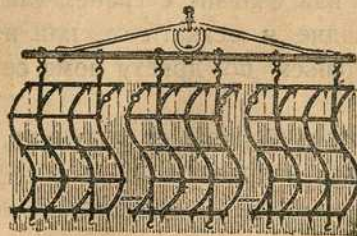
15

— ПРВО БЈЕЛОВАРСКО ТРГОВАЧКО ДИОНИЧАРСКО ДРУШТВО — У БЈЕЛОВАРУ

препоручује своје богато творничко складиште свих врсти 1534

господарских и шиваћих стројева.

Наши господарски стројеви су из прве обљубљене и најгласовитије творнице **Ф. и И. Коваржик** из Простејева у Моравској, и шиваћи стројеви су из најгласовитијег фабриката, „Пфаф“ и систем „Сингер“. За доброту и каквоћу јамчимо, Горње стројеве продајемо за готов новац, као и на оброчно отплаћивање уз творничке цијене и обављамо све поправке засјецајуће у ову струку брзо и јефтино у властитој радионици

Управа.

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНОТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. **Гонотол се једе**, дакле нема **шприцања**. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија).

1198